

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунисттик партиясынын
Тыва область болгаш Кызылдоорай комитеттеринин,
ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы

1953
август
18
ВТОРНИК
№ 160 (2845)
БРТ99 20 КОП.

КОММУНИЗМ ТУРГУЗУУШКУ-
НУНУҢ ЧАА ТИИЛЕЛГЕЛЕРИН-
ЧЕ (1 арын).
ДУЖУТТУ КЫСКА ХУУСААДА,
ЧИДИРИГ ЧОККА АЖААП АЛЫР
(1 арын).

БО ХУНГУ СОЛУНДА:

ПАРТИЯЖИ АМЫДЫРАЛ: С.
Алет.—партиянын агитация-масса-
лыг ажылын күштелдирер (2 арын).
С. Шаббаев.—СЭКП-нин Уставы—
партия амьдыралынын кол хоойду-
зу (2—3 арыннар).
Редакцияга чагаалар (3 арын).

ССРЭ-нин Дээди Советинин V
сессиязынын түннелдерин болгаш
ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин
Даргазы Г. М. Маленковтун чугаа-
зын даштыкы чурттарда канчаар кө-
рүп турары (4 арын).

Көдээ агитаторларнын сорулгазы

Бистин областын колхозчу шөлдеринде чаа дүжүт ажаап алышыккы эгелзэн. ССРЭ-нин Дээди Советинин V сессиязынын шийтирлеринге болгаш Совет чазактын баштыгы эш Г. М. Маленковтун сессияга чугаазына сорук кирген Тыванын ажилчиликтери партиянын болгаш чазактын улуг сагыш салымшыккынарга төлөпти хары кылдыр дүжүтү кыска хуусаада, чидириг чок ажаап алыр, күрүнеге тараа дужаалгазын хуусаа бетинде күүседир дээш күженишкенин ажилдап кирген.

Тарааны чогуур өйүндө, чидириг чок ажаап алыры эң эрежок чугулаа херек.

Бо чугула кампанияны чедишкенин эрттеринге ажил-ишчилер ортузунга партиянын политик-массалыг ажалын калбартыры, коммунисттик сорук кииртки сестү көдээни ажил-ишчи бүрүзүне чедирери улуг ролдуу. Аңаа кол черин көдээ агитаторлар ээлээр ужурулуг. Агитаторларнын сорулгазы болза, колхозчулар, механизаторлар, совхозтарнын ажилчылары Төрзөн чуртувун мурнуна боттарынын чүзэлгелерин алдарлы-биле күүседириге — тарааны организастыг, дүрген болгаш чидириг чокка ажаап алырынга дузаалары болур.

Агитация-массалыг ажилды эки тургузары, агитаторларнын күжүн шын организастаары болгаш оларнын-биле хүн-бүрү ажилдаары чугула кампанияга, ылангыча тараа ажаап алырынга улуг ужурулугу болуру эрткен чылдарнын дуржулгаларынан көзүлгөн. Оон тодаргай барымдаага болза, Чаа-Хөл району эрткен чылын ол ажилды эки тургусканы-биле, аңаа тараа ажаалдазы болгаш күрүнеге тараа дужаалдазы аблакса бир дугайында доо-зулганы болур. Бо чылдын ажаап алышыккы кампаниязынын мурну чарында ол районун колхозтарында, көдээ Советтеринде агитаторларнын чөвүлөт хуралын эрттиргеш, чон ортузунга агитация-массалыг, организастык хемчеглерин сорулгаларын чугаалажып, эрткен чылдын дуржулгаларындан түннелдерин кылган болгаш күштү хуваап тургускан.

Аңаа удурланышкык байдал Улуг-Хем, Барыш-Хемчик, Кызылдын көдээ, Өвүр районнарынга турган. Ол районнарнын көдээ агитаторлары ажилчы чоннар ортузунга агитация ажылын сула чорудуп, организастыг эвес ажилдаанындан эрткен чылын тараа ажаалдазы аңаа дыка озалдаан. Ам үедө Барыш-Хемчик районун «Ленин оруу», «Комсомол 30 чыл ою», Өвүр районун «Торгалыг», Кызыл көдээ районун «Черби» колхозтерда агитация ажылы чогуур негелдизинге четпес, агитаторлар четчелетинмез, ажил планы чок болуп турар. Ол районнарда партия райкомнарынн пропаганда болгаш агитация килдистер, партия эне организастыгы агитаторлар-биле ажилды хүн-бүрү удуртуп, күш-ажылды көдүрүлүшкүчө масаны мобилизастаар херекти кичээн гейге албайн турар.

Ажаап алышыккынын күженишкенин хүнеринде агитатор тараа шөлүнге, шаңга, белеткел пунктуларынга турар ужурулуг. Агитатор ки-

жи бодунуң бүгү политик-массалыг ажилын ажил-ишчилерин практиктиг ижи-биле чарылбас харылзаштырар хүлээлгелиг. Бирги сорулга болза, партиянын XIX съездинин төөгүлүг шийтирлерин партиянын болгаш чазактын чугула директиваларын, даштыкы болгаш иштиги байдалдарын, совет чазактын тайынга ынакшылдыг даштыкы политиказын, бистин социалисттик көдээ ажил-агыйывыстын капиталисттик чурттарындан артык күштүн ажилчы чоннарга ханы тайылбырлары болур. Оон-биле кады нити политиктиг айтырылганын тайылбырын улус ажил-агыйынын планын күүседириге, коммунизм тургузуушкуну чедишкенин боттаңдырынга ажил-ишчин кызымаккай күженишкени бүрүзү кайы хире идигил болуру-биле холбаштырар херек.

Агитатор болза, партиянын болгаш чазактын идеяын массаларга чедирикти, ажаап алышыккы үезинде күш-ажылды беди күдүрүчүлүг болурун организастору болур. Агитатор болза, социалисттик чарышканы төрүтүп турар бүгү чаа, мурнакчы чүүлдерин калбартырынга партия организастыгынын идегелди дузалакчызы болур. Кичи бүрүзү онаашкан херээ дээш, көрдүнген планнарны күүседири болгаш ажыр күүседири дээш харысалгалыг болурун агитатор чедип алыр ужурулуг.

Агитаторун беседа бүрүзүн: кым канчаар ажилдаанынын, мурнакчыларнын ажил дуржулгаларын болгаш хождуп турарларын чылдаанынын дугайын ханы илередир кылдыр тургузар херек. Агитатор бригадаларда хана солуннары, агит-хуудустар үндүреринге идепкейлиг киржир болгаш оларнын материалдарын бодунуң аас агитациянга ажилгаар. Беседа бүрүзүн амьдырал иштинден фактылар-биле ханы холбаштырган тутум-на, агитаторун үнү дынакчыларга чедигир, сонурганчы болур.

ССРЭ-нин Дээди Советинин V сессиязынын шийтирлерин, көдээ ажил-агый үндүрүлгелерин чингелдер дугайын болгаш ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелинин даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаазын бүгү ажилчы чоннарга тайылбырлары агитаторларнын мурнуна чугула сорулга. Ол төөгүлүг документтери массаларнын ханы таныжары — оларнын күш-ажылды улуг көдүрүлүшкүнүн, төрзөн Коммунисттик партияны, ынак Совет чазак дээш чоргаралын улам ханыладыр. Ол чорук тараа ажаап алышыккынын кыска хуусаада доозарынга, күрүне-биле хуусаа бетинде үзе санажырынга дузалаар.

СЭКП райкомнарынн пропаганда болгаш агитация килдистер, партия эне организастыгы тараа ажаап алышыккынын, күрүнеге тараа дужаалдазынын үезинде полит-массалыг ажилды күштелдирер, агитаторларнын ажилын чөп организастаар, оларга дузалаар ужурулуг. Кайда-ла агитаторлар доктаамал ажилдап, массадан хоорулбас болгаш оларнын күш-ажылынга сорук кирешишкенин садыларны чедирип турар болду, аңаа кандыг-даа ажил чедишкенин түннелдерин алыр дээрзин утпас херек.

ТУРАН. (Телефон-биле). Бий-Хем районун күш-ажылчы колхозчулары 250 ажыг гектарнын таразын бышканнап кезип, бастырган. Оон иштинде «Тилелге» колхоз 30 хире гектарны, база Ленин аттыг көдээ ажил-агый артели 100 ажыг гектарны бышканнап кезип, бастырышаан, баштай бастырган чаа дүжүдүн күрүненин тараа дужаар пунктуларынга дужаап эгелди бергенер. Ол ышкыш Кочетов аттыг көдээ ажил-агый артелинин ажил-ишчилери 60 ажыг гектарнын таразын бышканнап кезип, бастырышаан, күрүнеге 30 ажыг тонна тарааны дужаап, районда мурнакчы колхозтарнын бирезин болуп турар.

САРЫГ-СЕК. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районун ажилчы чоннары графикте көрдүнген планын эзуугаар күрүненин тараа дужаар пунктузынга 300 центнер тараа дужаар тургаш, 370 центнер хирени дужааган. Күш-ажылчы колхозчуларын сорук кирген кызыл туктуг кызыл кожу районун тараа дужаар пунктуларынга шуужуп эгелзэн.

КОММУНИЗМ ДЭЭШ ЧАА-ЧАА ТИИЛЕЛГЕЛЕРЖЕ!

Нүш-ажылчы чаа хүлээлгелер

Улус ажил-агыйынын улам ынайгы чекетелишкенинге болгаш чонун материалдыг чаагай чоруун бедидеринче, бүгү делегейге тайынны камгалаарынче болгаш быжыглаарынче уланган совет Чазактын иштиги болгаш даштыкы политиказын Чаа-Хем районун көдээ ажил-агыйынын ажил-ишчилери чангыс эп-сеткилдиг чүүлүнүп турарлар. Эш Г. М. Маленковтун чугаазын танышкан беседаларга болгаш номчулгаларга олар ССРЭ-нин Дээди Советинин бешки сессиязынын шийтирлеринге хары кылдыр күш-ажылчы чаа хүлээлгелерин ап турарлар.

«Сталинчы орук» колхозта комбайн агрегатында тракторист эш Малышев беседа болуп турда мынча дээш:

—Бистин чуртувус экономика болгаш культура талазы-биле хүн бүрү улуг чедишкенин чедип ап турар. Ол чедишкенин бистин колхозустан-на безин көстүп турар. Колхоз бүдүрүлгези чылдын-на өзүп, нитинин малынын бажы арбыдал колхозчуларын чаагай чоруу экижип турар. Бистин дугайывыста пар-

тиянын болгаш чазактын сагыш салымшыккынын хары кылдыр күш-ажылдыгыны бүдүрүчүлүгүн улам бедидээлинер. Дүжүт ажаап алышыккынын шынарын экижидээлинер!

Эш Малышевтин ажилдап турары Васильевтин удуртканы комбайн агрегаты 234 гектар кызылтасты ажаап алган. Эш Васильев хүнүнне 37 гектар шөлдүн таразын ажаап ап турар.

ССРЭ-нин Дээди Советинин бешки сессиязынга ол районун «Кызыл туку» көдээ ажил-агый артелинин кежигүнери күш-ажылчы чедишкенинриг ужурашканнар. ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаазын радио дамчытыр колхозчулар улуг кичээниг-биле дынашканнар.

Колхоз етлос салымшыккынын планын ажыр күүсеткен болгаш 10648 центнер эки шынарлыг ситенин белеткэн. Ховунун бирги бригаданын кежигүнери дүжүт ажаап алышыккынын кыска хуусаада чидириг чокка ажаап алыр, бир гектардан 16—20 центнер тарааны алыр деп чангыс эп-сеткилдиг шийтирлээрнер.

Төрзөн чуртун чаагай чоруу дээш

ТЭЭЛИ. (Телефон-биле). Бай-Тайга районун колхозтарында, МТС-те болгаш малчынар, тудужулар ортузунда база дүжүт ажаап ап турар бригадаларда ССРЭ-нин Дээди Советинин V сессиязынын шийтирлерин парлаан солун номчулгалары, беседалар, илеткелдер калбарып турар.

Ажилчы чонун чаагай амьдыралын чыл келген тутум-на, харын хүн келген тутум-на улам-на экижидер дээш партиянын болгаш чазактын салып турар кайгамчык улуг сорулгалары-биле таныжып, калчаар-даа аажок улуг өөрүшкү-биле хүлээп ап турарлар.

«Тилелге» колхозтун хоочун станховчузу эш Магадыва хуралга санал берип тура:—Бистин партияныстын болгаш чазавыстын баштыкчызы эш Г. М. Маленков колхозчуларын оран-бажын-биле хандылары сонгарладып болбас сорулгагыс деп турар-дыр. Шынап-ла мезең колхозта тулуп турар бажынын дугайын чугулага көрүп турар-дыр. Мезең назынын улгадып, харым 70 чоокшулаа-да, норманы эки шынар-күзүн маадырлыг күш-ажылдын чаа-чаа чедишкенинри-биле илереди, бедиткен күш-ажылчы социалисттик хүлээлгелерин ап турарлар.

Бистин чазавыс бисти эки чурттазын дээш бо хире кызыл, бо хире хөй хөргилерин үндүрүп турда, аңаа өөрүп, ажилга харамдыкпас аржажок тур—дээш.

Сталин аттыг колхозтун хөй фермазынын эргелекчизи эш О. Делик—чазавыстын баштыкчызы эш Г. М. Маленков малды өстүрүп сайзырадыры күрүненин политик, ажил-агый талазы-биле чугула херээ дээрзин чугаалап турар-дыр. Бистин партиянысты болгаш чазавыс бистин амьдыралдыкты улам-на экижидер дээш ол хире улуг күштү болгаш хөргилени үндүрүп, база Төрзөн чуртувустун камгаланын күжүн быжыдып, бистин тайынны күш-ажылдыкты камгалатп турар партиянысты болгаш чазавыстын салып турар улуг сорулгаларынга биши-даа болза дуза болзун дээш колхозтун малын өстүрүп, этыкыр, дүжүкүр, сүткүр болзун дээш күжүмүн харам чокка ажилдаар мен—дээш.

Ол ышкыш хуралдар чер болгонда үргүлчүлөп, партиянын болгаш чазактын шийтирлерин ханы өөрүшкү-биле хүлээп алышаан, ол өөрүшкүзүн маадырлыг күш-ажылдын чаа-чаа чедишкенинри-биле илереди, бедиткен күш-ажылчы социалисттик хүлээлгелерин ап турарлар.

Дүжүтү кыска хуусаада, чидириг чокка ажаап алыр

Баштайгы тарааны күрүнеге

ЧАА-ХӨЛ. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районун ажилчы чоннары күрүнеге тараа дужаарын планын август 10-га чедир 24,5 хуу чедир дужаап, күрүне мурнуна ыдыктыг хүлээлгезин эрестиг күүседип турар. Оон иштинде Кара-Талдын «Тилелге» колхозу бо чылын күрүнеге тараа дужаарын чыл планын 43 хуу чедир күүседип, бо талазы-биле районда мурнакчы болуп турар.

ТУРАН. (Телефон-биле). Бий-Хем районун күш-ажылчы колхозчулары 250 ажыг гектарнын таразын бышканнап кезип, бастырган. Оон иштинде «Тилелге» колхоз 30 хире гектарны, база Ленин аттыг көдээ ажил-агый артели 100 ажыг гектарны бышканнап кезип, бастырышаан, баштай бастырган чаа дүжүдүн күрүненин тараа дужаар пунктуларынга дужаап эгелди бергенер. Ол ышкыш Кочетов аттыг көдээ ажил-агый артелинин ажил-ишчилери 60 ажыг гектарнын таразын бышканнап кезип, бастырышаан, күрүнеге 30 ажыг тонна тарааны дужаап, районда мурнакчы колхозтарнын бирезин болуп турар.

САРЫГ-СЕК. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районун ажилчы чоннары графикте көрдүнген планын эзуугаар күрүненин тараа дужаар пунктузынга 300 центнер тараа дужаар тургаш, 370 центнер хирени дужааган. Күш-ажылчы колхозчуларын сорук кирген кызыл туктуг кызыл кожу районун тараа дужаар пунктуларынга шуужуп эгелзэн.

Ажылды темпизи улам бедип турар

Танды районун колхозтарында күрүнеге тараа дужаашкынын темпизи улам-на күштелип турар. Август 13-ке чедир бо чылдын баштайгы дүжүдүндө «Красный пахарь» колхоз 90 тонна, Сталин аттыг колхоз 50 тонна, Калинин аттыг колхоз 35 тонна, Ленин аттыг колхоз 8 тонна эки шынарлыг тарааны күрүнеге дужааган.

Тараа дужаар пунктуда тараа арыглап турар колхозчу эш Аргунова хүн нормазын 200—250 хуу чедир күүседип, алды хонукта 20 күш-хүнү ажилдап алган. Ол ышкыш эштер

Дүжүт ажаалгазынче массалыг кирген

ТУРАН. (Телефон-биле). Бий-Хем районун Тарлагда Ленин аттыг көдээ ажил-агый артели август 9-та 28 гектарнын таразын комбайн-биле бышканнап кезип бастырган. Комбайнер эш Бурак «Сталинец — 6» деп комбайн-биле хүн нормазын үргүлчү ажыр күүседип турар.

Август 10-дан эгелзеш 60 кижини ховунун бир, ийн дугаар бригадала-

Соколова, Кайгородова олар база-ла боттарынын үлүг нормазын ажыр күүседип турар, тараа кургадыр черде эштер Пичикей, Кара-кис, Каама болгаш Камыш оларнын күш-ажылынын бүдүрүчүлүгү база-ла беди болуп турар. Оон-биле кайы тараа чүдүрүчүлери эштер Толухин, Уланов оларнын идепкейлиг күш-ажылы өскелерге үлгер болуп турар.

Дүжүт ажаап алышыккынын мурнакчыларын хүрээлени улам калбарып, дүжүт ажаап алышыккынын күрүнеге тараа дужаалгазы улам күштелип, үргүлчүлөп турар.

Нолхозтун тараа шөлүндө

Кызыл районун Баян-Колда «Малчы» колхозтун тараажылары бо чылдын чаа дүжүдүн өй-шаанда, чидириг чок ажаап алыр болгаш күрүнеге тараа дужаарын планын эрестиг күүседип дээш кызымаккай ажилдап турарлар.

Тараажылар август 14-ке чедир баштайгы бышкан 28 га кызылтасты

Сүт-Хөл району

СУГ-АКСЫ. (Телефон-биле). Сүт-Хөл районун күскү дүжүт ажаап алыр талазы-биле дээр колхозтары—«Большевик» 30 гектарнын таразын бышканнап кескен, ол ышкыш Жданов аттыг көдээ ажил-агый артели 28 гектарнын бышканнап кескен.

—○—

Областа дүжүт ажаап алышыккыны

(1953 чылдын август 15-те, хуу-биле)

Районнар	Кыска тараа	Бастырганы
1. Чаа-Хем	23,2	20,1
2. Кызыл	17,9	16,8
3. Улуг-Хем	17,3	16,6
4. Танды	16,0	15,5
5. Бий-Хем	9,1	9,1
6. Чөөн-Хемчик	8,4	5,1
7. Сүт-Хөл	5,7	4,0
8. Барыш-Хемчик	2,3	2,3
9. Чаа-Хөл	1,9	—
10. Тес-Хем	1,4	—
11. Бай-Тайга	—	—
12. Эрзин	—	—
13. Өвүр	—	—
14. Тожу	—	—
Совхозтар:		
1. «УТКА 25 чыл ою»	22,2	22,2
2. «Элегес»	13,5	13,5
3. «Өөк»	8,7	8,7
4. «Барлык»	8,0	8,0

ССРЭ-нин Дээди Советинин бешки сессиязынга ССР

Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы

эш Г. М. Маленковтун чугаазын ном кылдыр үндүргени

ССР Эвилелиниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы Г. М. Маленковтун ССРЭ-нин Дээди Советинин бешки сессиязынга чугаалаан чугаазын Күрүненин политиктиг лите-

ратура үндүрер чери тускай дептер кылдыр парлап үндүргөн.

Ук брошюраны 5 миллион экземпляр тиражыг кылдыр парлаан. (СЭТА).

Өөрөдигени эгелээринге белен

ШАГААН-АРЫГ. (Телефон-биле). Улуг-Хем районун Шагаан-Арыгга «Партиянын XIX съездин» колхозта эге школа (эргелекчизи эш Дандароол) 1953—1954 өөрөдиге чылынга школанын бүгү септелгезин бүрүн дооскан. Оон иштинде школанын 4 класстарын, башкыларын бир өрзөлин болгаш 4 чаа пекчаларын септеп, кылып дооскан. Ол ышкыш элзэн хөй студлар болгаш столдарын септеп, будувушаан, 12 парталарын септелгезин, база 4 аал ишти чурттаар бажынын башкылар

га бүрүнү-биле кылып доосканнар. Бо ажилдарга эштер Дүктүг-оол, Сат Лодай олар элзэн кызымак ажилдааннар. Оон ынай, өөрөдиге чылында школанын одаар ыяжи кылдыр 250 кубометр оттулар ыяшты хал белеткэн. Оон 144 кубометрин школанын чанында белеткел дүжүрүп алган. Ол ышкыш школага өөрөзө чогуур уругларнын санын база башкыларын четчелеп тургускан. Школаны өөрөдиге чылынга белен дээш район комиссиязы бүрүнү-биле хүлээп алган.

ПАРТИЙНИ АМЫДЫРАЛ

Партияның агитация-массалыг ажилын күштелдирер

Кызылдын көдээ районун Чедерде «Победа» колхозтун хову турлаанда 36 колхозчулар, Кызыл МТС-тин 4 комбайнны, 3 тракторлары чаа дүжүт ажаап алышкынын киркири.

быраларын комсомол комитетинин секретары эш Отук-оол үндүрер хүлээлелик болза-даа, чангыс-даа каптап үнүп көрбөз. Бис ол кижини үндүрүп көрүр деп негеп-даа көрбөз бис. Бисте көргүзүп болгаш хүндүлөп самбыразын үндүрүп кылды доскалар безин белеткетиниз ийин.

—Агитаторларнын тускай хуралдарын эрттирип, ажил планын тургузуу берген силер бе?

—Август айнын 7-де агитаторларнын тускай хуралын райсовет даргазы эш Кара-оол эрттиргеш, сорулгалары чугалап өрөткөн болза-даа, ажилда өскерлишик болбап.

—Колхозчуларнын ортузунга лекция, беседалар доктаамал чоруп турар бе?

—Август айнын 6-нын болгаш 9-тун хүнүндө райондан келген төлө эш Шома ийи удаа лекция номчаан-на, а солун номчулганы чорбайн турар.

Партиянын агитация-массалыг ажилы бо хире багай байдалда турда, Кызыл МТС-тин директорунун политик талазы-биле оралакчы эш Шома бо ажилды башкарынын улуу, харын хову турлаанга ийи-үш шак хире болгаш-ла колхоз төвүнге келгеш Базыр-оолдун бажыннга арагалай шаап алган олурар таварылгалар ховар эвес.

Устунде фактылардан алгаш көргө «Победа» колхозта партия эге организацияны, райкомдун пропаганда болгаш агитация килдизи масса ортузунга партияны агитация-массала ажилды шуут удуртпайн, ала-чаягаарлаашкынче киргени тодаргай.

Агитация-массалыг ажилды күштелдирер, бс талазы-биле чоңун өзүп турар негелделерге хандыраы чугула кампания ажил үезинде улуг мобилизасчы, организакчы болгаш сорук кирикчи күш болур дээрин утпас керек.

С. АЛЕЕТ.

бистин тускай корреспондентивис.

Эге организация секретарларынын элванры

Чоокта чаа СЭКП Сүт-Хал райком Суг-Аксы суурга колхозтарда партия эге организациялар секретарларынын ийи хонук хуусаалыг семинарын эрттирген.

Семинарга янзы-бүрү темаларыг 7 лекцияларны диннал эрктен. Оларнын иштинде «СЭКП Төп Комитетинин пленумунун доктаалынын дугайында», «Шүгүмчүлөлдү болгаш адаандан шүгүмчүлөлдү улам калбартыр хемчеглер дугайында», «Партия хуралдарын эрттирери болгаш

үндүрген шитпирини күүселдезин хынаары» болгаш өске-даа темаларга лекциялар бар.

Семинарын төңчүзүндө күсү дүжүт ажаап алышкынын үезинде колхозчулар ортузунга чорудар политик агитация болгаш агитация-массалыг ажилды дугайында хемчеглер-биле семинарын киркичкелери танышкан.

Х. БОРБАЙ-ООЛ, Н. ЧЫРТАКПАН.

Чурукта: Кызылда дыштанып ганың болгаш культуранын Гас-телло аттыг паркында лекторий.

Чуруу С. Феоктистову.

Сиген белеткелиниң планын күүседери — колхоз бүрүзүнүң чугула сорулгазы

Тожунун колхозтарында

ТООРА-ХЕМ. (Радио-биле). Районга чарлаан шалыпчы он хонуктун чүтле баштайгы беш хонунда Адыр-Кежиниң «Совет Тыва» колхозу 1130 центнер сиегини кезип, бөлүп сарааттаан болгаш 51 тонна сиегини силостан. Колхозтун туудугулары бо чылын 12 чурттага бажыннары тудар планын тургай, 10 чурттага бажыннарын туудун туудуп дооскан болгаш 5 бажыннарын кырышалаан.

Ийде «Май бир» колхоз 5 хонук тургузууда 1700 центнер сиегини кезип, бөлүп сарааттаан болгаш 120 тонна сиегини силостат алган. Колхозтун туудуг бригадасы бо чылын 13 чурттага бажыннары тудар планын тургай, ол планын эрестиг күүсетпанаан, 31 бажыннарын кырышалаан салып дооскан.

Хожудаашкындан уштунар

Чаа-Хөл районунун Ак-Туругда Ленин аттыг колхозта иштинин малынга быжыг чем суурну тургузарынын талазы-биле ажил кончук темпи-биле чоруп турар.

Сиген белеткелди ам дүжүт ажаап алышкыны-биле капсырлашкан. Шап мындыг байдал дүжүт ажаап алышкынынга, күрүнеге тараа дужаалдызынын планын күүседиринге шаптыктыг байдалды тургузууп болур.

Колхозта байдал бо хире берге турда колхоз баштаар чери, оон даргазы эш Топтуг-оол, ында партия эге организацияны, оон секретары эш Аспан-оол олар мал чеми белеткерииниң чугула кампания ажилыне кичээнгей салбайн турары, олче ажил-агыйда бар турар кур күштер-

ин бүрүн кириштирбейн турары канчап-даа таарышпас.

Бар турар кижини болгаш тыртар бүтү күштерин, машина чепсек-херекселдерин түс-түс өрөнип көргөш, оларны ажилды бүтү адырларынга билдингери-биле таарыштыр тургузуп, ачаа ажил-агыйыг удуртулгага контролю күштелдирип, ажилды бүтү тала-биле бедик темпиге, организастыг чорудары бичи-даа сонгаарладып болбазы-биле колхоз баштаар черинде, ында партия эге организациясындан шынгы негетини турар.

М. ӨЛЗЕЙ-ООЛ.

Силос салыр планын күүсеткен

Барын-Хемчик районунун Эрги-Барлыкта «Большевик» колхозтун ажил-ишчилери иштинин малынга быжыг чем суурну тургузуп алып дээш багай эвес ажилдап турарлар. Мал чеми белеткээр бригада 263 га черини сиегини кестирип, 757 тонна эки шынарлыг сиегини сарааттап алган. Силос салырынын планын 106 хуу күүсеткен.

Сигенчилерини иштинде мурнакчыларын хүрээлени улам калбарып турар. Чижээ, сиген кезер машина-биле сиген кестирип турар эш Кумзай-оол, хол кадлары-биле сиген кезин турар эш Бюрюскээлей олар улуг нормазын 130—175 хуу чедир күүседип, ында калбарган социалистик чарышты мурнакчылары болуп турар. Шап мындыг мурнакчылар бригадада дыкка хөй.

Бригадада ам 88 кижини, 19 хол кадлары болгаш өске-даа четчир машина чепсек-херекселдер үргүлчү ажилдап, ында күш-ажылдыг сагылга-чуруму эки тургустунган болгаш сиген кезилдези бүтү участкаларда үргүлчүлөп турар.

К. ОЧУР-ООЛ.

Чагылга таралдыгазын күштелдирер

Бистин областың ажилчы чоңаарынын культуралыг денели дыкка бедээни-биле чергелештир оларнын солун, сеткүүлдерге хандыкшылы улгаткан.

Бо чылдын ийги чартында чагылга кампаниянын чоруктанынын түнхелинде хуусаазы төнгөн чагылгаларны катап тургузары болган немелде чагылдан кы-ры элээ чедишкенин болган: эрктен чылдарга денээрге бо чылын төп болгаш область солуннарын таралдыг газы экижээп, номчукчуларнын сан өскөн.

Ийги чартык чылдын чагылдызы: Союзпечаттын Кызыл хоорай салбыры (начальниги эш Тростинский), Би-Хем районда салбыры (райорганизатор эш Шагарина) болгаш өскелер-даа организастыг эрттирген. Олар чагылда чорудуп тууган уеде активке кол даанганьнда боттарынын ажилын шын тургузуп, масса ортузунга тайылбыр-массалыг ажилдарны эки-кылганьнда ук чедишкени чедип алдыган. Кызыл хоорайга 90 кижини солун таралдыгазын кылып турган. Харылаа ажилыга 12 чыл чедир ажилдап турар эш Ошепенко 150 төп болгаш область солуннарын, журналдары тарткан кылып турган. Харылаа ажилыга 12 чыл чедир ажилдап турар эш Ошепенко 150 төп болгаш область солуннарын, журналдары тарткан кылып турган.

Чагылда таралдыгазынын талазы-биле хөй-ничи даалгазын Би-Хем МТС-те бухгалтер эш Полухин кызымаккай күүсеткен. Ол 1377 рубль түнүг чагылдан чоруткан. Харылаа эл Бай-Хань конторазынын почтальону эш Мелькова бодунун участунда хуусаазы төнгөн чагылдаларны бүрүн катап тургускай.

Өвүр районунун Хандагайты суурда библиотека бар. Библиотека делгем, чырык улуг комнатада тургустунган. Амгы уеде библиотека шулту о бир мун янзы-бүрү номнарыг. Оон доктаамал номчукчулары 260 чедип турар. Библиотеканын фондусунда орус литературанын классиктеринин болгаш совет чогаалчыларын номнары эвээш эвес. Ол шыкшак Коммунист партиянын, орус революциянын дугайында янзы-бүрү номнар, брошюралар бар.

Район библиотеказында

Тыва чогаалчылар Юрий Кюнегештин, Салим Сюрюн-оолдун болгаш Степан Сарыг-оолдун чыынды чогаалдары оларнын аразында база бар. Ном фондусунун хөй кезин оруздан тывазынче очудурган литературалар болуп турар.

Район библиотеказынын эргелекчизи Шалахинова чоңа кончук ээле болгаш массалыг ажилды чедишкенин чорудуп келгени-биле

Чедишкенир-биле чергелештир чагылда талазы-биле улуг четтестер м-даа үргүлчүлөп турар. Харылаанын Хандагайты конторазы (начальниги Аоалымов, райорганизатор Дундей), Тээли конторазы (начальниги Самы, райорганизатор Кобякова) болгаш өске-даа чамдык черлер бо чугула политиктиг херекти үнелеп өрбөз, активтин күжүн ажилдаан. Ол контораларнын ажилдакчылары масса ортузунче кирбейн, тайылбыр-массалыг ажилдар кылбайн турар. Ол районнарын партия райкомнары бо ажил талазы-биле негелдени кошкак салып, доктаамал удуртулганы боттандырбайн турганын база демделгээр херек.

Кызыл, Чөөн-Хемчик, Барын-Хемчик болгаш Чаа-Хем районнарда чоң ортузунга чагылга таралдыгазы база-ла кончук куду байдалда. Оларга берген чагылга хуваалдызы ыракта чедир күүсетинмээн, ында харылаа конторалары, партия, совет организациялары чогуур хемчеглерин кончук сула ап чорутканнар.

Чоң ортузунга чагылга таралдыгазын чедишкенин чорударыга солуннарын, журналдарын чыгыкчыларга чогуур өйүндө чедирери улуг ужуру-дузалыг. Ол областың районнарында, Кызыл хоорайда ам-даа чедип алдынаан, чыгыкчылар солунун албайн баар чүүлдөр бар. Бидыг чоруктар-биле шитпирлиг демиселди, почтальоннарын чөпшүн ажилдаарын харылаа конторалары чедип алып хүлээлелиг.

Бир тээ солуннар, журналдар чагылганынын планын область күүсетинмейн турар болганда, чагылга таралдыгазынын ажилын соксаал чоң чорудар херек. Ону кылырда активчилерге даяныр, масса ортузунга агитация-массалыг ажилдарын күштелдирер, совет парлаганын ажилдузанын тайылбырлар ужурулуг.

А. ПОЛЯКОВ.

номчукчуларнын ном чогаалга хандыкшылын чедип ап шыдаан. Библиотека чүгө ажилдап турар шынгыны сагып турар эвес, а номчукчулар ортузунга танылдыгалыг ажилды база чедишкенин чорудуп турар. Бо чылдын июль 18-те В. В. Маяковскийнин төрүтүнгенинде бээр 60 харлаанынга тураскааткан номчулга конференциязы хынамчалыг белеткел-биле чедишкенин эрктен.

Район библиотеказында эң идепкейлиг номчукчулар эвээш эвес, ылангы өрөникчилер Бичей, Норжун болгаш партия райкомунун ажилдакчызы Конгул-оол олар дыкка хөй орус, тыва номнары бижидип номчааннар. Номчукчуларнын соңуургаан номнарын шын шилп бээр талазы-биле ажил баша эки.

Х. АЛЕКСАНДР.

СЭКП-нин Уставы—партия амыдыралынын кол хоойлузу

Бистин партиявыстың күжү оон программаныг, тактиктиг болгаш организастыг принциптериниң чангыс эвинде. Массалар-биле бодунун калбак харылаазын, бодунун демирдег быжыг, төптөлген организациянын, бодунун эки тургускан организацияны бижыглааны-биле болгаш калбарканы-биле партия бодунун революсчү политиказын боттандырар турар.

Идея-теоретиктиг айтырыглар шыкш, организациястыг айтырыгларга Совет Эвилелинин Коммунист партияны база чогаалдык марксизмге үндээленип тургустунган. Ленинчи-сталинчи организациястыг принциптерин барымдалааш, бистин партия бодунун ажил-чорудулгазы чугула байдалдарны улам-на долузу-биле харылаазын база партиянын мурнунда туруп турар чаа политиктиг сорулгаларын күүселдезин хандыраын дээш бодунун ажилынын организациястыг хевирин соксаал чоокка сайзырадып турар. Оон-биле холбаштыр организациястыг ажилды политиктиг сорулгаларын денелинге чедир көдүрер сорулгалар партия салып болур.

Коммунист тургузуушкунун улуг сорулгалары партиянын удурткучу ролунун улам ийи бедилгенин, оон хүрээленин бижыгышыкынын болгаш сырый катыжылганын, ажилчы чоңнарын ортузунга бүтү организациястыг болгаш кижиздилгелиг ажилдарны улам ийи экижидерин негеп турар. Коммунист партиянын амгы ажил-чорудулгазы болза, социализмден коммунизмче чоорту шилчелгени боттандырар, ниитиледин материалдыг болгаш культуралыг денелин үзүктөл чоокка бедидер, интернационализмниң өзүзүгө ниитиледин кижигинерин кижиздир болгаш бүтү чуртарнын ажилчы чоңнары-биле акы-дүңма харылааны тургузар, дайзыннарнын дай-

зызырак өнчүк-чөңгээлеринден Совет Төрүн чуртун идепкейлиг камгалалын бүтү тала-биле быжыглаар кол сорулгаларын шитпирээринче уланган.

XIX съездинге хүлээп алган, партиянын кол сорулгалары-биле үзүлбөс харылзашкан Уставта партия кижигунериниң хүлээлгелерин болгаш эргелерин кириген, партиянын дээди органнынын тургузуун берген, оон чер-чер органнынын болгаш эге организацияларынын хүлээлгелерин тодараткан. Партиянын Уставы коммунист тургузуушкунун амгы байдалдарыга партияны политиктиг болгаш партияны организациястыг ажилдарын өзүп турар ужуру-дузанын илередип турар, партия тургузуушкунун улуг дуркулгазын байдып турар.

БИР ААЙ БОДАЛДЫГЛАРЫНЫҢ —КОММУНИСТЕРНИҢ ЭКИ-ТУРА ДАЙЫНЧЫ ЭВИЛЕЛИ

Бистин партия болза, ажилчыны аныгынын, күш-ажылчы тараачыларнык болгаш ажилчы интеллигенциянын кижилеринден организациястыгтан бир аай бодалдыгларын-коммунистерниң эки туранын дайынчы эвилели болур деп кончук тодаргай, ханы эртемниг тодаралдыга СЭКП Уставында бердинген.

Коммунист партия бодунун идейлиг чангыс эпти-биле күшүгүт. Коммунист партия хамыктын мурнунда бир аай бодалдыгларнын эки-тура дайынчы эвилели болур, чүте дие, марксизм-ленинизм—чангыс аай идейлиг суур—бойдуз болгаш ниитиле хөгжүлденин дүрүненини дугайында эртем, мөлчүткен болгаш дарлаткан массаларнын революциянын дугайында эртем, бүтү чурттага социализм тилелгенин дугайында эртем, коммунист ниитилели тургузуушкунун дугайында эртем бар болуп турар.

Революсчү-марксичи партияга кижигун болур кайгамчыктыг ленинчи формулировка партия тургузуушкуну хөй чылдарда төгүзү-биле хынаттыгаш, чаа байдалдарга бодунун улам ийи хөгжүлденин алган.

Уставта чугалап турары болза: «Партиянын программасын болгаш Уставын хүлээр, оларны боттандыраарынга идепкейли-биле деткип дузалаар, партия организацияларынын кайы бирээниге ажилдап турар болгаш партиянын бүтү шитпирлерин күүседир. Совет Эвилелин эскенин күш-ажылын мөлчүвөс хамаатызы, кандыг-даа ажилчы кижиге Совет Эвилелинин Коммунист партиянын кижигуну болуп болур.»

Партияга кижигун болурунун кол байдалы—программаны болгаш Уставты хүлээр алырын, оларны боттандыраарынга идепкейли-биле деткип дузалаарын болгаш партиянын бүтү шитпирлерин күүседирин чарлавышпаан, оон-биле кады Устав болза, партиянын тура-соруунун эвин быжыглап, партиянын херээ дээш партия кижигунуну харысалгазын бедидип турар.

Партия амыдыралынын кол хоойлузу—Уставты шынгы сагырын партиянын чангыс эви, оон организастыг күчү-шыдалы хандырып турар. Коммунист партиянын хажык чоң организастыг принциптери дээш, чангыс эп, арыг чорук болгаш оон хүрээленин чайгылыш чок сырый катыжылгазы дээш демисел партиянык шаг-үргүлчү кол сорулгазы болуп келген болгаш болуп-даа турар. Бистин партиявыстың төгүзү болза, демиселдин төгүзү болгаш «экономистерни», меньшевиктерни, трокистерни, бухаринчилерни, национал чайгылчактары болгаш ажилчыны аныгынын өске-даа дайзыннын чыл чапканынын төгүзү болур. Ленинизмдин дайзынны партияны

иштинден үргээрин, оон күчү-шыдалынын үндээрини тура тырттарын оралдажып турганнар.

Партиянын хүрээленин чангыс эви Коммунист партияны бижыгынын болгаш тилелтербенин үндээрин турган, ам-даа ындыг болгаш моон сонгаар-даа ындыг болур. Ынчангаш Уставта «Партиянын күжүнү болгаш күчү-шыдалынын кол байдалы болуп партиянын чангыс эвин бүтү тала-биле камгалаары» партиянын кижигуну бүрүзүнге негелде болуп турарын онза күш-биле демделеп турар.

Бистин чуртувуска мөлчүкчү аныгыларын узуткаан сөвүлүнде совет ниитилелдин мораль-политиктиг чангыс эви тургустунган, партиянын иштинге оппортунист бөлүктөр болгаш фракциялар тытып келиринин социал сууру чыткен. Ынчалза-даа ам партиянын хүрээленин чангыс эвин камгалаарын, революсчүт серемчилдеди кошкадыр дээни ол эвес болур. Бистин партия долгандыр туруп турар чоңдан ангыландымай чурттап, хөгжүп турар, капитализмнин артышкынына болгаш буржуаз идеологиянын базышыкыны партияда чамдык быжыг туруш чок кижилерге саялдырын халдадып болур, биске өжээниг үзөл-бодалдарын болгаш оралдажышкынынын бажын ковайтып келиринге таарымчалыг байдалдар болуп болур. Ынчангаш партияга удур идегеттер-биле шитпирлиг, эптеп чок демисел бистин партиянын чангыс эвин камгалаарынын болгаш быжыглаарынын херээнге бирги черини чугула сорулгазы болуп турган болгаш турар-даа ужурулуг.

Партиянын чангыс эвинин, оон хүрээленин сырый катыжканынын чугула байдалдарынын бирээни болза, партиянын бүтү удурткучу органнынын адаандан бажынга чедир сонгулдалыг болурун, партия организацияларынын мурнунга партия органнынын үе-уеде отчөттүг болурун, партияны шынгы чуруму болгаш хөйүнге эвээжиниң чагыртырын, үстүкү органнынын шитпир-

лериниң кудуку органнырга чугаажок албан болурун демократтыг централизмдин принциптерге үндээлөп хажык чок боттандыраы болур.

Партия централизмни болгаш демократияны, партияга бедик организакчы чорукту база сагылга-чуруму коммунистерни идепкейли-биле болгаш бот-тыныгыр чорую-биле калы көрүп турар. Партия болза, коммунистерни болгаш бистин бүтү улусту инициативаны болгаш бот-тыныгыр чоруктун өзүзүгө кижиздир турар. Коммунист ниитилелдин тургузуушкунун талазы-биле коммунист партиянын хөй талазы ажил-чорудулгазы партияны массаларын идепкейлиг болгаш бот-тыныгыр чорун көдүреринин, бүтү коммунистерге албан болур меледердин сагылга-чуруму бижыглаарынын шитпирлиг байдалы болуп партиянын иштики демократиянын бүтү тала-биле хөгжүлденинге үндээлениген.

Партиянын иштики демократиязы болза, коллективтиг удуртулганы, партия органнынын ажил-чорудулгазын партияны массаларын контролдарын хандыраар. Коммунист партиянын удуртулганын күжү—оон коллективтинде, сырый катыжканында болгаш бузулбас быжыкында.

Шүгүмчүлөлдү болгаш бот-шүгүмчүлөлдү калбартпас болза, партиянын иштики демократиянын хөгжүлдени болдумас. Шүгүмчүлөлдү болгаш бот-шүгүмчүлөлдү болза, чепстер-биле болгаш чазыглар-биле демисел партиянын шыгалтыганын чөпсө болур. Ынчангаш партиянын XIX съездин партия организацияларын кичээнгенин төвүнге бот шүгүмчүлөлдү болгаш эң ылангы адаандан өрү шүгүмчүлөлдү калбартыр сорулганы салган.

Партиянын XIX съездин, идеологиянын үнелес чорукту чок кылдыр, идеологт частырылганы болгаш хажыдышыкыны тоол көрбөс, шитпирлиг эвес көөр чоруктар-биле шитпирлиг демисел чорударын, бистин кадрларывыс-

тың идея-политиктиг белеткелин шаг үргүлчү бедидерин болгаш болбаазырадырын, идеологт саялдырын бүгү аргаларын, бистин пропагандавысты, агитацияны, парлаганы совет кижилерин коммунист кижиздилгенин херээнге утландыраын партия организацияларындан негези.

КОММУНИСТ—ПАРТИЯНЫН ПОЛИТИКТИГ ДАЙЫНЧЫЗЫ

Совет Эвилелинин Коммунист партияны—революсчү ажил-чорудулганын партияны, ол болза, революсчү улуг эчс сорулгаларын чүгө чарлап, эртем өзүзү-биле үндээлөп турар эвес, харын оларны боттандыраын дээш чүткүлдүү-биле демисежил турар.

Коммунист партиянын бистин улус бодунун шыгалтыгын кижиздилгени болгаш удурткучузу, бистин үениң угааны, алдары болгаш чоругаары кылдыр көрүп турар. Улуг совет улустун сорук кынокчи болгаш организакчы күжү—Коммунист партиянын кижигуну болуп аттан бедик чүве чок.

Коммунистер—ол болза, коммунизм дээш демиселдин херээнге боттарынын бүтү күштерин, билгелерин, энергиязын берип турар бистин үениң мурнакчы кижилери болур. Совет улус коммунистерни боттарынын эң-не туруштуг болгаш бердиян оолдары, ажилчы чоңнарын эрге-ажыктары дээш көрүш чок болгаш соруктуг демиселчилер кылдыр көрүп турар.

Бодунун амыдыралынын эчс сорулгазын болгаш сагыш-бодалын партиянын херээнге, коммунизмдин херээнге бараан болуру кылдыр көрүп турар, идепкейлиг, политиктиг дайынчы болгаш улустун шыкчы бараан болукчузу болур коммунист моральдыг мөзү-шынары СЭКП-нин Уставында кончук тодаргай-биле болгаш ханызы-биле илеретинген оон хүлээлгенинде болгаш сорулгазында болур.

Коммунист болза, бодунун бүтү

Суму Совединиң сессиязы

Чоокта чаа Сүт-Хөл районун Бсра-Тайга суму Совединиң ээлчеглиг III сессиязы болуп эркен. Сессияга «Сталинчы орук» колхозта сизен кезилдезиниң чоруп турары болгаш тараа дүжүдүн ажаап алырынга белеткелдер дугайында айтырыгы чугаалашкан. Бу талазы-биле колхоз дарганы эш Мелдеров илеткел кылган. Илеткелден болгаш санал шүгүмчүлелдерден илереп турарын ёзугаар алырга колхоз сизен кезилдезиниң ажылын эгезинден тура четпес организастан, ынчангаш июльдун 28-ке чедир сизен кезер планын чүглө 20 хуу күүсеткен. Тараа дүжүдүн ажаап алырынга белеткел ажылы база четпес чорун турар. Чүл дээрге, дүжүт ажаап алы-

рынга хереклетнер 76 комутарнын 24-тү, 125 шоодайларнын 50-ни, 80 хүүректиниң 35-жи, тараа арылдар 9 машиналарнын 2-зи, 30 тергелериниң 2-зи мынчага чедир септетинмэн. Оон ангыда садып тып алып чепсек-херекселдер мынчага чедир күүсетинмэн. Бо четпестерин чылдагаанын сессиядан колхоз баштаар черинин организаакчы ажылынын четпезинде деп демдеглээп, колхозтун сизен кезер планын бүгү-ле бондунар хемчеглерин ап тургаш күүселдирип, тараа дүжүдү ажаап алырынга белеткелди бүрүн дооскаш, дүжүткү кыска хуусаада чыдырг чокка ажаап алырын колхоз баштаар черинге дааскан. Ж. ЧАРТАК-ХУНА.

Чурукта: Кызылда сапог мастерскаязынын мастери И. А. Рошин. Ол бүдүрүлгө планын 150—170 хуу күүседип турар. Чуруу С. Феоктистовтуу.

Дүк дужаар планын күүсеткен

Улуг-Хем районун колхозтары болгаш «УТКА 25 чыл ою» совхозу 1953 чылда күрүнеге дүк дужаарынын чыл планын 105,9 хуу күүсеткен. Күрүнеге дүк дужаалдазынын планын Дмитрий аттыг колхоз — 194,4 хуу, Жданов аттыг колхоз — 114 хуу, «Партиянын XIX съездиниң» колхоз — 113,4 хуу, Киров аттыг колхоз — 112,7 хуу, Маленков аттыг колхоз — 112,7 хуу, Калинин аттыг колхоз — 104,0 хуу, Мишурин аттыг колхоз — 101,9 хуу күүсеткен, бо талазы-биле районун мурнакчы колхозтарынга санадып турар. Ынчангаш районун колхозтары күрүнеге дүк дужаалдазынын нийти планын 108 хуу күүседип турар. Колхозтар күрүнеге дүк дужаалдазынын планын ажыр күүсеткеш, күрүнеден автомашиналарын садып ап турар. Баян-Колда Дмитрий аттыг колхоз (даргазы эш Сүмбүр), Чаатыда Киров аттыг көдөз ажилдагы артели (даргазы эш Кечил) күрүнеге дүк дужаалдазынын пла-

нындан 2,5—2,5 тонна дүктү ажыр дужаагаш «Газ—51» деп ийи автомашинаны дүк өртээ-биле садып алган. Күрүнеге дүк дужаарынын планын ажыр болгаш долдур күүсетир дээр, Дмитрий аттыг, Калинин аттыг болгаш Жданов аттыг колхозтарда ажаадып турар районун «Заготживсырьё» черинин агентизи эш Ф. Кудакхов бодунга онаашкан планын 200 хуу күүседип турарын демдеглээри чугула. Район нийтизи-биле күрүнеге дүк дужаалдазынын планын ажыр болгаш долдур күүседип турары-биле холбаштыр бо хүнге чедир Эйлиг-Хемде Сталин аттыг колхоз (даргазы эш А. Ангакпан) күрүнеге киирер дүк планын 94 хуу, Торгалыда «Свобода труда» колхоз (даргазы эш Поляков) 78,1 хуу, «УТКА 25 чыл ою» совхоз (директору эш Евсиков) 88,8 хуу күүседип, соинап турарын демдеглээри чугула. Х. ТЕМБИРЕЛЬ.

Бүдүрүлгениң мурнакчылары

Кызылдың сапог дараар мастерскаязынын коллективинде социалистич чарышты улам калбартып турарынын түнелинде ол бүдүрүлгө бо чылдын июль айнын планын 105,5 хуу күүсеткен. Коллективте мурнакчы бригадалар болгаш ажилчынар бар болуп турар. Хром индиктор дараар бригада (бригадир эш Лемицкий) айнын планын 110 хуу күүсеткен. Ол ышкыш Воронникованың бригадир-леп турары бөдүүн сапогтар дараар бригада планын база ажыр күүсеткен. Оон ынай стахановчулар эштер Дорофеева, Сафронова, Зайцев, Неволлина болгаш өскелер-даа боттарынын бүдүрүлгө талазы-биле нормаларын үргүлчү 200-тен 223 хуу чедир күүседип турарлар.

«Шының» материалдары ич кизи-биле «База катап кызыл өг дугайында»

Өвүр районун девискээринге ажилдап турган көжөр кызыл өгчү ажил-чорудулгазынга тургулаан улуг-улуг четпестерин дугайында мындай эгелги, шүгүмчүлелди материал бо чылдын июль эгезинде «Шынга» парламентин турган. Ону барымдалаш, Өвүр район Совединиң күүсекчи комитети ханнада чоруткан. Көжөр кызыл өгчү ажилыга улуг-улуг четпестер турганын шын болган. Райкуксуомуң культура-чырыдышкын килдизиниң саналы-биле көжөр кызыл өгчү дүжүрүш, оон дериг-херекселдеринге үндөйлөп, тус-тус колхозчу суурларда кызыл булуннары тургусулаан дээрзин ажилчы чоннар депутаттарының Өвүр район Совединиң күүсекчи комитетинин секретары эш Шагдыр биске дааныткан.

Үлегерлиг малчын

Коммунист Тумат Самбуунун хари улгадып, назылап кырыза-даа нийтинин малынын баш санын өстүрүп, оон продуктулуун бедилер дээр малдын ажаалга хайгааралыгыга улуг кичээлгеини салып, кызымаккай ажилдап турар. Өвүр районун Дус-Дагга «Совет Тывзының беш чыл ою» колхозту организастан тургусканда ол, бир-ле дугаарында анаа кирген. Оон бээрле колхозтун инек малын кадарып, ол ажилга оон мергежилди улам бедил турар. Кадарчы эш Самбуу шагнын кайы-даа уелеринде малдын одар белчирин эки таарыштырып, үргүлчү одарны солуп, малга эки таарымчалыг байдалдарын тургузуп ажилдап келгениниң түнелинде, оон кададында инектер эки күш денгилделгил, семис шырак болуп турар. Эң баштай колхозтун нийтилештирер малындан саар болгаш анык шупту 41 баш инекти хүлээп алгаш кадарып эгелзэн. Ол эрктен чызыл төрзөн 42 инектерин 42 базааларын, а бо чылдын төрзөн 54 инектерин 54 базааларын менди камгалап алган. Нийтилештирген малдын баш санын өстүрери дээр, база оон продуктулу чорун бедилери дээр демисел эш Самбуунун кызымаккай чүткүлдүг ажилын колхоз баштаар чери үнелеп көргөш, анаа ийи харлыг инекти шаандалга берген. Амгы үеде эш Самбуунун кададында инек 148 баш чедир өскөн. Ол чайын инектерин Ак-Кара сунун серийн өгү-сигенинг тайгазынга, а кыжын Ак-Чырааның шынаазында анда колхозтун малга белеткээн сигенинин чанынга одарладып турар. Чайгы үеде эш Самбуу чүглө кададында малын чайлагалдары-биле кызыгаарлатынмай, нийтинин малынга четчир чөм суурну тургузуп бээр дээр улуг кичээлгеилг ажилдап турар. М. ХЕМЕР-ООЛ.

Шының материалдары ич кизи-биле

эрге чок. Партия кижигүнүнүн ол хүлээлгенин күүседиринең кым шарттаар болдур, оон партиянын турга-соруунун үргедкчизи деп көргөш, шынгы хемчег көргүзөр ужурулу. Коммунистин эргежок чугула шынары болза, партиянын мурнуга оон ак-сеткилдин, шынгызы болур. Бүгү коммунистин, бүгү совет кижилерин партия ак-сеткилди болгаш шыныч болурунун ёзуунга кижиндип турар. Партия бодунун хүрээлектинге мергечилер-биле эптешпес. Бистия партияны болгаш совет күрүнен улам быжылдарынын чугула байдалы болза, коммунистинин политиктиг бедик серемчиле, дайыннарын бүгү-ле кандыг-даа демисел болур. Партияны болгаш күрүнен чажыдын сагырын партияны кижигүнү бүрүзүңге СЭКП Уставы хүлээлгип турар. Партияны болгаш күрүнен чажыдын таралып чарлаары партияны мурнуга кем-бурулу чорук болур болгаш партияны хүрээлектинге турарынга канчал-даа таарышпас. Партияны даасканы кандыг-даа албан-ажылда кадрларын оларнын политиктиг болгаш ажилгыр шынарларын ёзугаар шын шилип билер дугайында партиянын айтышкынын чайгылыш чок чорударын коммунистерден партиянын Уставы негеп турар. Партия кижигүнүн бедик болгаш харысгалдыг хүлээлгелер-биле чегелештир Устав улуг эргелери база тыпсыл турар. Устав партия кижигүннеринин эргелеринин болгаш хүлээлгелеринин чарылбас харысгалдын илередип турар. Партия кижигүнү партиянын политиказынын айтырларын партия хуралдарына азы партиянын парлагалыгына хостуг болгаш ажил-ичи чугаалажы партияны киржир; партия хуралдарына партиянын кандыг-даа ажилдакчызын шүгүмчүлээр; партиянын органи-

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Чоннуң негелдезин чөп хандырап

Эш Надмидон Чаа-Хөл районун улус судунун шиткекчиинге сонгуткандан бээр бир чыл чеди ай болган. Юридиктиг школа дооскан соонда, ол хире үе дургузунда практика эрктени болза, оон ажилга мержелин бедиткен турар ужурулу.

Ынчаарга эш Надмидон болза, ажилчы чоннарны чөптүг негелдерин деткир, оларнын хомудалдарын чогуур үезинде шын үезе шиттирлеш бээр, масса-биле элдек, кижиндикчи харысзааны тудар талазы-биле багай ажилдап турар.

Чүл дээрге, район судунун аппаратынын ажилдакчыларынын мергежилдин бедилер, оларны ажилга доктадып быжылгаар хемчеглерин албайн келген. Бүдүн чартык чыл ишинде 12 кижини ажилдын халаштырган. Аппарат план чок ажилдап турар. Улус төлөөлеринге сонгутурган 75 кижиг бар, оларны херек шиттирлеш көөрүңге кириштирбейн келген.

Кем-бурулулг үүлгедиглер кылар чоруктар-биле демисел дыка кошкак. Ажил дугайында активне дайынмай турары-биле чегелештир, ажилга бодунун харысгалдыгы эш Надмидон сөөлүгү үеде кошкаткан. Чамдык кижилерин херектерин көдөз сумуларга, колхозтарга барып шиттирлеш болуп турда-ла, оларны ынавалла район төвүнче келдирип,

оон соонда үр манадыр чоруктарны болдуруп турар.

Чамдык хамаатыларнын билдигилкинерин эки хынап көрбөс, ителгезин чорутпас, фактылар чок тур дээр шуут сонугарга көрбөйн баар таварылгалар турган. Ылангыя 1952 чылдын күзүндө Булун-Терек сумузунын хамаатызы эш Енданның билдирешкинин шиттирлеш бербейн барган.

Эш Надмидон партияны болгаш өске-лаа хөй-ниятич хүлээлгелерин күүседиринден ойталап турар Район Совединиң сессияларына болгаш районун партия активиниң хуралдарына келдирерге, анаа олорушпас ийкеп азы идепкейлиг киришпес турган. Бо чылдын июньде районун суд-прокуратура коллективинин профвилел комитетинин даргазынга эш Надмидонун профвилел кижигүннери сонгаан. Надмидон ол ажилды кылырындан ойталаан. Партияны даалга күүседир анаа хамаарышпас чүве кылдыр бодоп турар. Шиткекчи кижиг өске хөй-ниятич хүлээлге күүсетпес чүве деп ол чугаалап турган.

Совет судтун, оон ажилдакчыларынын ажилчы чоннарнын ортузунга кижиндикчи ролон чедир үнелелей турар эш Надмидонун буруулу чүлүдериң бодунга билдирдире чогуур.

К. ЧАЖАП.

Ону харысгалгаже

Бистия чуртувуста өг-бүлө — нийтиле бөлүгелешкининин база бир кезээ. Ол—арыг болгаш быжыг, өг-бүлениң эргелерин совет хоойлу камгалап турар. Ындыг турбужа эргинин артышкынарнынга туттура берген, оон хосталып шыдаваан чамдык кижилер өг-бүлениң херзэн күдү көрүп, херзэжен кижилерни дорамчылар бужар-чүдек чоруктарын болдуруп турар.

Чөм-Хемчик районун төвү — Чадаана хоорайла Ооржак Дамба-Даржаа деп кижиг бар. Ол—өг-бүлениң арыг херзэн үрөп чоруур арынчүр чок, феодализмнин сазаналган артышкынарнынга хаара туттурган кижилерин бирээинге катыгар. Дамба-Даржаа мурнунда кадалары Аганмаа, Ортукай болгаш Чолдак сулгардан чарылган. Ак-сеткилди совет херзэжен кижилерин аталдарын хөөлзөн болгаш оларнын чуртталгага ынакшылынын күлө-соруун шоодуп кочулаан.

Арынчүр чок Дамба-Даржаа ол хирлиг херзэн оон соонда-даа үргүлчүлзөн. Оон сөөлүнде Хайракан сумузунда Чимит деп анык улуг-биле «өг-бүлени» тургускан. Ол Чимитти эптөп, оон эрге-шөлээзинге хулиган-дыг халдаашкынарны хөй удаа кылгаш, 1951 чылдын төңчүзүндө оортан база-ла чарылган.

Хамаарышкан эрге-чакырга органианы хулиганга шынгы харысгал-

га хүлээдир ужурулу турган. Анаа ажилчел «хемчег» мындай: ынап ажил-агы черинге кылып турган ажилындан үндүрткен болгаш кадалын эптзэн дээр күш-ажыл лагеринге албадал ажилынга үр эвес хуусаалыг шиттирген.

Дуржок хулиган Дамба-Даржаа хөззөн эрттиргеш келген сөөлүнде амдалылга алган хирлиг херзэн база катап үүлгедип эгелзэн. Чадаана хоорайнын чайназынга ажилдап турган, боду өг-бүлели, ийи үрүктүг Долуманын оон танывазын ажилдап алгаш, сөзүзүнү-биле мегеленип, шырыма-биле чажырткан хуумчак сөгкери-биле азаашкынар кылып тургаш, ол өг-бүлениң аргы чуртталгазын бускан.

Дуржок Дамба-Даржааның дуума-биле «өг-бүлө» кады чуртталгазы херзэ-же кижиге эн-не аар, хоралыг болуп турар. Ол Долуманы бо чылын дөрт удаа харысрадыр эптзэн. Чадаана хоорайнын эрге-чакырга болгаш хоойлу органианы шак ол кара туразында Дамба-Даржаага харысгалга хүлээдирин нийтелиңди үртинмес корум-чуруму негеп турар.

С. СОЛОВЬЕВА.

Ажылдавастан коллектив

Кызыл районун «Черби» колхозунга спорттун «Колхозчу» деп эки-тура нийтилинин кудуку коллективин тургусканындан бээр чыл ажыг үе эрктен. Кудуку коллективтин даргазынга эш Сухорослованы, оон оралакчызынга эш Чыдынын колхозчуларын нийти хуралынга сонгааш, ол чугула ажилды эргелеп удуртурун оларга идегзэн турган.

Спорттун кудуку коллективни организастанып турар үеде колхоз баштаар чер нийти кижигүннерин чөпшээрелин ёзугаар элзэн каш эш хаактарын, хол., буттун бөмбүктөрүн, четкизин, хөл шыдырааларын болгаш спорттун кышкы, чайгы өске-лааа дериг-херекселдерин саткылааш, оларга хүлээлди берген турган. Ол херекселдерин ам чогуум кайдаазы-даа билдинмес.

Устүнде эштер туралап ажилдаан, организаакчы хемчеглерин чоруткан чүве болза, колхозчулар, ылангыя анык өскөн спорттү күзгүлдиң-биле кылган, колхозчу суурга спорт шимчээшкени калбарган турар ийик.

Ынчаарга «Черби» колхозтун баштаар чери, ында партия, комсомолдун эге организаациялары спорт нийтилинин кудуку коллективни шак ыначаар удаанын көрө тура, олче кичээлге салбайн, спорттун массалыг хемчеглерин калбартыр дугайында оон удурткучуларындан негелде салбайн турары канчал-даа таарышпас.

Т. ЛОПСАН.

Бижик өөрөдигезин экижидер

Өвүр районун Саглы көдөз Совединде бижик өөрөдигелери багай эвес тургустунган. Ол девискээрде 4 бөлүмнер ажилдап чайлаан, оон удуртурун ылангыя билин шырак, башкылар методу эки культурмейжилерни бөлгүмнерге быжылгаар, оларнын билин улам бедилер, ажилынга харысгалгазын улгаттар таразы-биле көдөз Совет, ында парторганизация биче эвес хемчеглерин ал келген.

Бөлүмнерин чайгы ажилдарынын бо хүнерге чедир түнелинде бижик билбес турган 9 кижини номчуп база бижип турар кылдыр, а биче билер 36 кижини эки кылдыр өөрөткен.

Амгы үеде бөлүмнерин ажилы улам-на экижип, олче чаа улустарны база кирип ап турар, ында нийтизи-биле бижикти биче билер 62, а билбес 34 кижиг өөрөткүр.

Д. ШАГДЫР.

Парлатынмаан чагааларнын изи-биле

Область школаларына башкы кадрларын шилип алышкынында, оларнын-биле кижидилге ажилында улуг-улуг четпестерин дугайында бижикчилерин элзэн каш шүгүмчүлелчи чагааларын алгаш, ол шүгүмчүлелерин иштеп хынаары-биле партия обкомунун школа килдизинче редакция шилчиктен турган.

Партия обкомунун айтышкынын ёзугаар областын улус өөрөдиге килдизи чагааларда айткан фактыларын ителгезин чег-чеге чорутушаан, башкыларын, улус өөрөдиге ажилдакчыларынин идея-теоретиктиг денденин, ажил мергежил эстүреринге уланган элзэн чамдык практиктинге хемчеглерин алган.

Ажилга харысгалга чок байдалды көргүзүп, аморальды үүлгелдерин болдурулуан школалар удурткучуларына, чамдык башкыларга административтиг хемчеглер күлээткен. Чижээ, Тээли чеди чыл школанын директору турган Бүдүгени багай ажилдаан, арагалан-хымзыап турганы дээр ол дужаалындан чайлатыншаан, шынгы догулданы анаа онаган.

Ол ышкаш Хандагайты чеди чыл школынын башкызы турган Ондар Биче-оол, Черби чеди чыл школынын директоруна ажилдап турган Зиборов олар база-ла ындай чылдагаан-биле ажилдан үндүрткүлзөн. Ажилга боттарын үнемчөк көргүскен Сопускай, Дроздова, Салчакова дээр ышкаш башкыларын ажил-ичи мөзү-шынарын облонодан катап хынап көргөн болгаш школа ажилында оларнын моон сонгаар турар, турбазынын дугайында айттыр ам шиттирлетини турар.

Башкы кадрлар-биле ажилды моон сонгаар экижидеринче, ол ышкаш башкыларын, улус өөрөдиге ажилдакчыларын ажилга хамаанчок хүлээп алып, ынай-бээр солуштуруп сайгарар, оон кедерезе ажилдан чөвүлөжилге чок үндүр сывыртаар чоруктарны чайладып узткаарычче уланган элзэн чугула хемчеглерин ам облононун талазындан боттаандырып эгелзэн деп, облоно эргелекчиси эш Ломаев бистия редакцияга медээлзэн.

С. ШАБАЕВ,

Төвү эртемеринин кандидаты.

ССРЭ-нің Дээди Сөвединің V сессиясының түннелдерин болгаш ССРЭ-нің Министрлер Чөвүлелинің Даргазы Г. М. Маленковтун чугаазын даштыкы чурттарда канчаар көрүп турары

АНГЛИЯ

ЛОНДОН. (СЭТА). Эш Г. М. Маленковтун чугаазынын дугайында тодаргай меделелдерни «Таймс» болгаш «Дейли уоркер» солуннар парлап үндүргөннөр. Оон өске солуннар эш Маленковтун чугаазын кысказы-биле парлап турарлар.

Британиян радиодамчылыга корпорациязы Г. М. Маленковтун чугаазынын даштыкы политикага хамаарышкан кезээнин утказын дамчыткан.

Совет Эвилелинин политиктиг шугумун Г. М. Маленковтун буюрелдиги шыйып меделелзенин «Таймс» солун бодунун чүдүнге меделелзэн. Совет Эвилелинин бүтү-делегей байдалынын болгаш даштыкы политиказынын дугайында эш Г. М. Маленковтун меделелзенин парлавашаан, «Таймс» солун мынча деп бижээн: «Эргежок чугула үндезин тургустунары билек, улуг күрүндөрдүн аразына чугаалажышкынынары кылырыга бодунун беленин Маленков меделелзэн. Германияга хамаарыш дугуружага талазы-биле ол шыйып негелделерин салган».

«Дейли мейл» болгаш «Дейли телеграф» энд морнинг пост» солуннар Совет чазактын экономика талазы-биле хемчегтерин парлааннар. Тараачынынын үндүргүлери чингеди тургаш, аш-чем аймаан бүдүрүп үндүрери хөгжүдөр болгаш хергелд бараанынын кылып үндүрери көвүдөдери хандылар деп Совет чазактын чүткүлүн «Дейли телеграф» солун меделелзэн турар.

Эш Г. М. Маленковтун водородтун бомба дугайында меделелзенин солуннар улуг чери берип турар.

ЛОНДОН. (СЭТА). «Обсервер», «Санди таймс» болгаш «Санди экспресс» деп хундуску солуннар ССРЭ-нин Дээди Сөвединге эш Г. М. Маленковтун чугаалаан чугаазын агентилелдерин дамчытканы-биле көскү черлеринде парлап турарлар. Ол солуннар Г. М. Маленковтун водородтун бомба талазы-биле меделелзенин онза шыйып меделелзэн турар болгаш он-биле кады эш Маленковтун чугаазын кысказы-биле база парлап турар.

ФРАНЦИЯ

ПАРИЖ. (СЭТА). ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң сессиязынга ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаалаан чугаазынын дугайын август 9-та үнгөн «Юманите-Диманш» болгаш «Журналь дю Диманш» деп хундуску солуннар меделелзенин.

«Юманите-Диманш» солун эш Г. М. Маленковтун чугаазынын допчу утказын парлаан болгаш Совет Эвилелинин тайбынга ынакшыдыг политиказын, улустар аразынын бүгү маргылдаалыг айтыргаларын шиптирлээр дээш оон чүткүлүн шыйып меделелзэн. ССРЭ-нин бюджети болза, тайбынын болгаш улус массаларнын чагаай чоруунун бюджетидир деп ук солун характерлээн.

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентилелинин дамчыдып турары болза:

Водородтун бомба дугайында меделел Париже канчаар-даа аажок улуг сонургалды болдурган, ыччалзажок ол кайгаашкыны болдурбаан. Баштайгы бодалдарга чүү хамаарыштыр дээрге, Совет Эвилели ам водородтун бомбаны кылып үндүрерин чажыдын билер дээр дугайында сагындырыгны кылар деп шиптирлээш, Маленков ССРЭ-нин тайбын бодалдары-биле, бир эвес дайын болу берзе, оон кайгамчык улуг потенциалынын аразында канчаар-даа аажок улуг ылгады шыйып меделелзээр деп болааны чадавас.

ПАРИЖ. (СЭТА). Парижтин август 10-да үнгөн солунарынын бүгү-делегей айтыргаларынын талазы-биле парлап үндүргөн меделелдеринин төп черин ССР Эвилелинин Дээди Сөвединиң сессиязынга ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаалаан чугаазы ээлээн.

Эш Г. М. Маленковтун чугаазынын дугайын бүгү солуннар боттарынын бир дугаар арыннарында улуг эгелер-биле меделелзэн турарлар. «Юманите» солун эш Г. М. Маленковтун чугаазын тодаргай тайылбыр-биле ийи арыннарга парлавашаан, «ССРЭ-нин күчүзү тайбынын камгалалында» деп мурунку чүдүдү база парлап үндүргөн. Тайбын ажал-агый тургузушкунуна совет улустун чедип алган улуг чедияшкыннерки ук солун онза шыйып меделелзэн турар.

Эш Маленковтун Франция дугайында чугаазына хамаарыштыр «Юманите» солун мынчап бижээн: «Ол найыралдык өстөр Франциянын ажалчы чоннарынын болгаш патриоттарынын сагыш-сеткилинге бурун тааржып турар. Ол өстөр бистин чуртувуска улуг неперээшкыни тывар».

Водородтун бомбаны дугайын меделелзешаан, Маленков кымга-даа кыжырмай турар деп Жан-Морис Эрман «Либерасьон» солунун мурунку чүдүдүгө ычач бижээн.

«Монд» солун Г. М. Маленковтун чугаазынын тодаргай допчулалын парлап үндүргөн болгаш база ук чугааны өске чурттарда канчаар көрүп турар дугайында меделелдерин парлаан.

БАРЫН ГЕРМАНИЯ

БЕРЛИН. (СЭТА). ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң хуралына ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаалаан чугаазынын дугайында меделелдерин август 9-та Барын Берлиндин бүгү солуннары парлап үндүргөн. «Берлинер моргенпост», «Шер таг», «Телеграф» болгаш «Шпандауэр фольксблатт» солуннар эш Маленковтун чугаазынын дугайында меделелди бири арынаарынага улуг эгелер-биле парлавашаан. Совет Эвилелинде «водородтун бомба бар-дур» деп онзалап меделелзэн турарлар.

Ол солуннар Г. М. Маленковтун чугаазынын даштыкы политика талазы-биле кезээн онза тодаргайы-биле ижибип турарлар. Кыдат Улус Республикасы херекке албас чорукту чок кылырынын болгаш КНО-га ону чекти кылдыр хүлээп алырынын эргежок чугулазынын дугайында Г. М. Маленковтун меделелзени ук солуннар база бергилээнер.

Г. М. Маленковтун чугаазынын даштыкы политика талазы-биле кезээн «Телеграф» деп солун беш кыска бөлүк кылдыр парлап үндүргөн. Ол беш бөлүктөр болза: 1. Герман айтыргынын тайбын чугаалажышкынынарынын аргазы-биле шиптирлээр болур. 2. Социалисттик болгаш капиталисттик экономика системаларыг чурттар бот-боттарынын аразында тайбын кожа-хелбээ туруп болур. 3. Делегейин бүгү маргылдаалыг айтыргаларын тайбын чугаалажышкынынарынын аргазы-биле шиптирлээр болур. 4. Совет Эвилелинде девискээр талазы-биле, кандыг-даа комудал чок. 5. Кыдат Улус Республикасы КНО-нун кежигунне ыаавыла хүлээп алыр жуурлуг.

ИТАЛИЯ

РИМ. ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң сессиязынга Г. М. Маленковтун чугаазы итали солуннар август 9-та көскү черлеринге парлагылаан. Совет чазак бодунун мурунда «улустун чагаай амыдыралын бедилер болгаш чурттуг экономиктиг күчүзү улгатырар» деп сорулган салган деп «Унита» солун меделелзэн турар. Кореяны катап тургузарына 1 миллиард рубльди Совет чазактын бергенин дугайында дынаандыгы база солун айтып турар. Маленковтун чугаазында «тайбынын политиказынын бадаткаашкыны болгаш ССРЭ биле Американын аразынага тайбын кады турар чоруктун бойдунарынын бадаткаашкыны» кирип турар деп «Унита» солун меделелзэн.

«Маргылдаалыг айтыргаларын, оон иштинде совет-америк харылаааларга хамаарыштыр турар айтыргаларына база тайбын чугаалажышкынынарынын дузазы-биле шиптирлээрине ССРЭ белең» деп «Пазе сера» солун айткан.

Г. М. Маленковтун чугаазында, водородтун бомбага хамаарыш бүгү чүдүлдөр ССРЭ-де бүрүнү-биле бер дээрзин чугаалап турар чери барын үзөлдиг парлагга меделелзэн турар.

ИНДИЯ

ДЕЛИ. ССР Эвилелинин Дээди Сөвединиң сессиязынга ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаазы Лелин эргени солуннары август 9-та көскү черлерге парлагылаан.

Кореяга тайбынчыдылганы чедип алырынын херээни Индиянын ролун болгаш тайбын дээш демселге оон күженишкыннерин Г. М. Маленков бедил-биле үнелээн деп Индиянын информация бюрозу меделелзэн. Индия биле Совет Эвилелинин аразында харылааалар эки болгаш үргүлчү улам экижип турар деп Маленков меделелзэн дээр дугайын

информация агентилели айтып турар.

ДЕЛИ. ССР Эвилелинин Дээди Сөвединиң сессиязынга эш Г. М. Маленковтун чугаазын тайылбырлап тургаш, «Хиндустан таймс» солун редакциянын чүдүдүгө мынча деп меделелзэн: Сонуургалдыг чурттарын аразына бот-боттарынын дугурушканын үндөзүлээш, тайбын аргазар-биле шиптирлелетиниң шыдавас болгу дег ындыг маргылдаалыг айтыргаларын чок болуп турарынын дугайында Маленковтун меделелзени улуг уjur-дузалыг болуп турар.

ИРАН

ТЕГЕРАН. «Бахаре Эмруз», «Кейхан», «Эттелаат» деп иран солуннар ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң сессиязынга ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаазынын дугайында даштыкы агентилелдерин дынаандыктарын болгаш боттарынын ол талазы биле тайылбырлааларын август 9-та парлагылааннар.

«Бахаре Эмруз» солун эш Маленковтун чугаазынын утказынын талазы-биле тайылбырлааларын моон адаанда эгелерин адаанда парлаан: «Водородтун бомбаны бүдүрүлгезиниң дугайын Маленков бир дугаар-ла тускай меделелзэн. Улустар аразында бүгү чөрдүзэлеринын дайын дузазы чокка, чугаалажышкынынарынын дузазы-биле шиптирлээр болур. Бүгү делегейге тайбын камгаларыныч Совет Эвилелинин чүткүлү совет даштыкы политикаын принциптериниң бирээзи болур. Санхөө болгаш кызыгаар айтыргаларынын дугайында Иран-биле чөрдүзэлери шиптирлээрине Совет Эвилели белең. Улуг болгаш биче улустарнын бот эргезин хундүктээри совет политикаын өскөрүш дивес принциптериниң бирээзи».

Совет-иран харылаааларын дугайында айтыргыга солун тускай чүдүдү хамаарыштырган. ССРЭ кожа-хелбээ чурттарга девискээр талазы-биле кандыг-даа негелделер кылбай турар дээр дугайында Маленковтун меделелзени база тускай чүдүдү холбаштырган.

Сөөлгү чүдүдү солун ылангыч мынча деп бижээн: «Кызыгаар айтыргаларынын талазы-биле Иран-биле бодунун чөрдүзэлери шиптирлээрине Совет Эвилели чөпшөрежип турар дээр дугайын ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазынын чугаазында дынаандыгына иран улус өөрүп турар».

Бодунун кожа-хелбээлеринге девискээр талазы-биле кандыг-даа негелделер чогуун болгаш кызыгаар, сан-хөө айтыргаларынын дугайында Иран-биле бодунун чөрдүзэлери шиптирлээрине белеңин Совет чазак меделелзэн турар. Оон соонда комудаларын болгаш маргылдааларын чүдүдери болу бээр хире ындыг айтыргалар Иран биле ССРЭ-нин аразында чок болгаш моон сонгаар-даа турбас».

ЯПОНИЯ

ШАНХАЙ. Токио радиозунун дынаандыгынан билдинип турары-биле алырга, Г. М. Маленковтун чугаазын япон хөй-шипти калбаа-биле тайылбырлап турар. Август 10-да япон парламентаын чөвүлекчилер палатасынын хуралы болган, анда чөвү эзелдиг социалист Синсичи Хаго ээлчегден дашкаар айтырып салып, чүвө чугаалаан.

Синсичи Хагонун чугаалааны: «Совет Эвилелинин премьеры Маленковтун кылган меделелзенинде Япониянын талазы-биле тайбын таарыштыргалыг дугайын чугаалап турар. Маана холбаштыр Япония тайбын чарарын Совет Эвилелинге саналдаар деп бодал турар бээр».

Ол айтырыгга харыялап тургаш, даштыкы херектер министри Окадаки мынча деп меделелзэн: Япон чазак эгелээшкыни кылдыр деп бодавай турар, ыччалза-даа «Маленковтун меделелзени ылаптап өөренип көөрүн итеп турар, база бир эвес ол эки түннелге чедирер болза, Совет Эвилелинге хамаарыштыр чогуур хемчеглерни ап чорудары эргежок чугула апар чадавас».

АВСТРИЯ

ВЕНА. ССРЭ-нин Дээди Сөведини бешки сессиязынын хуралына ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаазы Венаын парламентазынын кичээлинин төвүндө турар. Ук чугааны «Эстеррейхше фольксштимме» солун болза, бүгү делегей

политиказынын янзы-бүрү айтыргаларынын талазы-биле, ылангыч корей, герман болгаш япон айтыргаларын талазы-биле, Кыдат Улус Республикасын КНО-га хүлээп алырынын эргежок чугулазынын дугайында болгаш АКШ-биле харылааалар дугайында айтыргаларын талазы-биле эш Г. М. Маленковтун чугаалаан чүдүдеринын допчулаалары хевирлиг тайылбырлап турар. 1953 чылда ССРЭ-нин Күрүнө бюджетин болгаш үлөтүрүлгү бүдүрүлгенин хөгжүлдээн характерлел турар саннары база солун киригилээн.

ФИНЛЯНДИЯ

ХЕЛЬСИНКИ. Август 9-та Финляндиянын бүгү төп солуннары ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң сессиязынга ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы эш Г. М. Маленковтун чугаазынын дугайында дынаандыгы парлаан.

Г. М. Маленковтун чугаазынын дугайында дынаандыгы «Тюксансан саномат» солун «Тайбын болгаш улустар аразына найыралды хандылары Совет Эвилелинин бүгү политиказынын кол шугуму болур» деп эгенин адаанда парлаан. Совет-фин харылаааларын дугайын Г. М. Маленковтун чугаазында чугаалаан черлерин элээн хөй солуннар долузу-биле парлаан, база чамдыктары тодаргай тайылбырлаан.

ЕГИПЕТ

КАИР. ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң 5-ки сессиязынга эш Г. М. Маленковтун чугаазы египет парламентаын кичээлинин төвүндө туруп турар.

«Египет-биле болгаш өске-даа араб чурттар-биле найыралды харылаааларын тургузарын Совет Эвилели күзеп турар» деп «Аль-Ахрам» солун меделелзэн турар.

«Г. М. Маленковтун чугаазы бо чылдын политика талазы-биле эн чугула болушкуну болуп турар» деп «Аль-Мисри» солун бижээн.

ЛИВАН

БЕИРУТ. Г. М. Маленковтун чугаазынын дугайында дынаандыгы «Телеграф» деп ливан солун «Арабтар-биле харылаааларын быжыгларын болгаш Турция база Иран-биле бот-боттары билчир чорукту экижидерин Москва күзеп турар» деп эгенин адаанда парлаан.

«Израиль-биле харылаааларын катап тургузары ССРЭ-биле араб чурттарынын аразында харылаааларда соошкуну көргүзүп турары ол эвес болур» деп «Ан-Нахар» солун меделелзэн.

ПАКИСТАН

КАРАЧИ. ССРЭ-нин Дээди Сөвединиң сессиязынга эш Г. М. Маленковтун чугаазын тайылбырлаашаан, «Имрос» солун бодунун мурунку чүдүдүгө мынча деп бижээн: Амгы үедө Барын чүк биле Чөөн чүктүн аразында чөрдүзэлери чүдү болуп турар бүгү айтыргалары, а ол ышкаш барын талакы күрүндөрдүн боттарынын эрге-ажыктарына таарыштыр чогаалып кылдып алган айтыргаларын тодаргай чырыдып көргүзөр деп оралдашкан.

Совет Эвилелинин политиказынын тайбынга ынакшыдыг характерин Маленков база катап меделелзэн, ол политика болза, бүгү делегейге тайбын тургузарыныч, өске чурттар-биле кады ажылдажылганы калбаргыныч уланган политика болур. Капиталисттик болгаш социалисттик системаларын кады туруп болурунга бодунун бүзүрелин ол оон-биле кады илереткен.

Маленковтун чугаазы болза, бүгү делегейге тайбынны бүгү талалакчыларга деткичи улуг күш болур. Кандыг-бир чуртка удур кандыг-даа агрессия бодалдар Совет Эвилелинде чок дээр дугайында меделелзени Маленков дайын кымышкычыларынын калчаараан бодалдарына чылча согуушкуну берген.

ССР Эвилелинин Министрлер Чөвүлелинин Даргазы болза, тайбын чүгүлө күзеп турарын эвес, харын ону чедип алырыч чүткүп турарын база катап көргүскен, а ол чорук тайбынга ынакшыдыг кижилерин күженишкыннеринге улуу-биле дузалаар болгаш АКШ-тин база оон талалакчыларынын тургускан чөрдүзэлери чайдаларына идиг бээр деп мурунку чүдүдүн төңчүзүндө чугаалап турар.

(СЭТА).

Мурнуу-Барынын Кыдатта улуг электри станциязынын тудуу

ШАНХАЙ. Чуншянын «Синьхуа-жибао» солунунун июль 29-та дынактанын ёзугаар алыргз Мурнуу-Барынын Кыдатта эн улуг № 507 электрстанциязынын тудуу изиг түлүк чоруп турар. Электри станциязынын кол бажынынын тудуунда бе-

тоннуг ажылдар долузу-биле күүсетинге болгаш бус котёлдарын база өске-даа деринишкыннери тургузарын эгелээн. Ук тудугда ажылдап турар совет техника ажылды дыка чингедиң турар.

(СЭТА).

Венгр Улус Республикада ажылчы чоннар дугайында сагыш салышкын

БУДАПЕШТ. Чурттакы чоннун аш-чем-биле хандыргаларын экижидер дээш, Венгр Улус Республиканың министрлер чөвүлели аш-чем үлөтүрүгө хөргөңи салышкынын 50 хуу улгатырган. Аш-чем үлөтүрүнүн бүгү-ле адырларын механизастаар, чаа-чаа үлөтүр черлерин тургузар, складтарын калбартыр. Аш-чем үлөтүрүнүн ажылдакчыларынын социал-культуралыг

хергелдерин хандырыныга дыка хөй акманы чарыгдар.

Хөргөңи салышкынын улгатырган чорук аш-чем үлөтүрүнүн кадрларын белеткээр экижидер арганы берип турар. Чижээлээрге, Ууш түнүнү бүдүрүгезинин талазы-биле тускай эртемниглерни тускай техникумнар белеткээр. Өске-даа тускай өөредилге черлеринин тудуу эгелээр.

(СЭТА).

Албанияда социал страхование

ТИРАНА. Албанияда социал страхованиге улуг кичээлини салып турар. Профэвилелдерин эргелел турары социал страхованиге бо чылын 210 миллион 207 муң лекти (акманы) чарыгдар, ол болза, 1950 чылдагызынга бодаларга 64 хуу хөй. Ол-ла чылга дөмөлөөрге, божуу бажынарга ийи калал хөйлү, дыштанылга бажынарынга болгаш пионерлер бажынарынга — 23 хуу

хөйлү, пенсияга — 2,1 катап хөйлү чарыгдар. Дыштанылга бажынарынын хергелдеринге 1953 чылда 50,5 миллион лекти чарыгдар. Дыштанылга черлеринге 14670 ажылчылар, албаш-хаакчыттар, пионерлер—1950 чылга бодаларга барык ийи катап хөй кичи чоттарынын шөлээзин эрттирер.

(СЭТА).

Кореяда үлөтүр бүдүрүлгө черлерин катап тургузарынын белеткели

ПЕКИН. Янзы-бүрү бүдүрүлгелерге дайынның чедирген когаралдарынын хемчээлдерин тодаргайлаары-биле Корей Улус-Демократтыг Республикаын аар үлөтүр министрствозу 20 бөлүктөрн сургакчыладып чоруткан деп Синьхуа агентилелинин корреспондентизи Пхеньянда дынактан. Дайын сөөлүндөгү

үедө ол бүдүрүлгелерни катап тургузарынын талазы-биле эргежок чугула белеткед ажылчы чорудар дээш ону кылып турар. Министрствонун болгаш янзы-бүрү бүдүрүлгелерини техниктиг тускай эртемниглерни, а база ол ышкаш, эртем ажылдакчылары ук бөлүктөрдө кирип турар.

(СЭТА).

Ада-чурттун камгалакчыларынын дугайында сагыш салышкын

ПХЕНЬЯН. Кореяда Төп телеграф агентилелинин дынактанын ёзугаар алырга, корей Улустун армиязынын балыглатыргаш албандан халашкан шериглерин ажал-биле хандырынын дугайында база олар өөредилге черлеринге киргенде оларга чингелделер дугайында доктаалды Корей Улус-Демократтыг Республикаын министрлер кабинети чокта чаа үндүргөн.

Балыглатыргаш албандан халашкан дайынчыларга оларнын мурунда ажылдап турган черлеринге ка-

тап ажылдаар арганы ол доктаал тыпсып берип турар. Үре-түннелдиг ажылдаарына болгаш мергежини бедилерине таарымчалыг чүдүдери оларга тургузууп бээр. Чер ажылы кылкыпак турар дайынчылары чер участкары-биле, чурттаар чер-биле болгаш үрениннер-биле хандыраар. Балыглатырган дайынчылар өөредилге черлеринге кирерде оларга база элээн хөй чингелделерни тургузар.

(СЭТА).

Польша төлээлекчилериниң Кэсонда нелгени

ПЕКИН. Нейтралдыг күрүндөрдүн төлээлекчилеринден тургустунган тайбынчыдылганы хайгаараарынын талазы-биле комиссиянын ажылдар персоналанын 90 польша кежигуннери август 11-де Кэсонда чедип келген деп Синьхуа агентилелинин

корреспондентизи Кэсондан дамчыткан. Чехословак болгаш польша төлээлекчилерин бири бөдү, июль 30-де-ле Кэсонда чедип келген. Чаа келгенер-биле кады ол бөлүктө ам 153 кичи санатынын турар.

(СЭТА).

Кореяда туттурган шериглерни дедир чандырып турары

ПЕКИН. Корей-кыдат тала өске талага 388 туттурган шериглерни дамчыдып берген деп Синьхуа агентилелинин корреспондентизи Кэсондан дынактан. Туттурган шериглерин аразында—корей националдыг 188 кичи бар. Дамчыдып берген туттурган шериглериниң санында корей эвес националдыг 200 кичи, оон иштинде 125 американин, 50 англичайнар болгаш 25 турктар бар.

Корей улустун армиязынын 2065 туттурган шериглерин болгаш кыдат улустун эки-турачыларынын 691 туттурган шериглерин өске тала дедир чандырган.

Өске таланы туттурган шериглер хүлээп алыры пунктунга август 10-да уjur-дүржөк таварылга болган деп корреспондентиниң дынаандыгын

да чугаалап турар. Чүк машиналары туттурган шериглериниң бириг бөдүң бистин таланы хүлээп алышкын пунктузунга сөөртүп эккел чорааш, өске таланы девискээрине турар дүшта, хамааты хеп кеткен тускай агентилер бистин таланы туттурган шериглеринче хеп-хенертен даштар шывадап эгелээн болгаш оларын ужуу балыглаан. Ол чергелин таварылгаларын доп-доран соксадырынын талазы-биле хемчеглерни ап чорударын негеп турар удурланышкынын туттурган шериглерни дедир чандырынын талазы-биле комиссияда корей-кыдат таланы төлээлекчи өске талага меделелзэн.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор О. А. ТОЛГАР-ООЛ.

КОЛХОЗТУН ЭТ-ХЕРЕКСЕЛИН ЭКИ-ТУРА-БИЛЕ КАМГАЛАДЫР

Колхоз бүдүрүлгезин быжыгларына, социалисттик көдээ ажыл-агыйны хөгжүдериңе идилиг болуп турар. Колхозтар баштаар черлери! Көдээ ажал-агый культураларын, продукцияларын болгаш өске-даа эт-херекселди ЭКИ-ТУРА-БИЛЕ КАМГАЛАДЫРЫНЫН КЕРЭЭЛИН ЧАРЫНАР!

Колхозчынын, партияжи амыдырал, культура болгаш амыдырал килдестеринин 4—98; иштики информация, бухгалтериянын — 3—65